

Kršćanska i redovnička obitelj: nada i budućnost Hrvatske

Dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dr. Tonči Matulić

Zahvaljujem uvodničaru i svima čestitam Dan posvećenog života. Hvala na ukazanu povjerenju i da mogu s vama podijeliti neke misli o temi „Kršćanska i redovnička obitelj: nada i budućnost Hrvatske“.

Odmah na početku treba se pozicionirati na pravi temelj da znamo odakle izvire u svom najeminentnijem, najoriginalnijem smislu bit ove teme.

Iz *Poslanice Efežanima*: „Podložni budite jedni drugima u strahu Kristovu! Žene svojim muževima kao Gospodinu! Jer muž je glava žene kao i Krist Glava Crkve - On, Spasitelj Tijela. Pa kao što se Crkva podlaže Kristu, tako i žene muževima u svemu!

Muževi, ljubite svoje žene kao što je Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti, očistivši je kupelji vode uz riječ te sebi predvede Crkvu slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i bez mane. Tako treba da i muževi ljube svoje žene kao svoja tijela. Tko ljubi svoju ženu, sebe ljubi. Ta nitko nikada ne mrzi svoga tijela, nego ga hrani i njeguje kao i Krist Crkvu. Doista, mi smo udovi njegova Tijela! Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu; dvoje njih bit će jedno tijelo. Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Cr-

kvu. Dakle, neka svaki od vas ljubi svoju ženu kao samog sebe, a žena neka poštuje svog muža. (Ef5, 22-33) Djeco, slušajte svoje roditelje u Gospodinu jer to je pravedno. *Poštuj oca svoga i majku* - to je prva zapovijed s obećanjem: *da ti dobro bude i da dugo živiš na zemlji*. A vi, očevi, ne srdite djece svoje, nego ih odgajajte stegom i urazumljivanjem Gospodnjim!“ (Ef6, 1-4)

Braće i sestre, iako u ovome ulomku postoji nešto što našim ušima djeluje anakrono, to nije poruka ovoga ulomka. Poruka je ta da se obiteljski moral smješta u samo središte kristologije, što više i ekleziologije, da se odnosi Krista i njegove Crkve za koju je on sama sebe predao, On je u tijelu otkupio, preljeva na odnos žene i muškarca, a ne obrnuto. Dakle, nije slika odnosa žene i muškarca ta koja se preslikava na Krista i Crkvu, nego se odnos Krista i Crkve preslikava na odnos žene i muškarca. Točka. Više nema rasprave, ni feminističke ni teološke ni svake druge. Pa onda vas pitam koji to muž daje svoj život za svoju ženu i kojom to zaručničkom ljubavlju ljubi svoga Gospodina da su jedno drugom podložni u bezuvjetnoj ljubavi. To je ono što Pavao prenosi.

Obitelj je nutarnja snaga koja oblikuje i oživotvoruje zajedništvo osoba, a kršćanska obitelj samo potvrđuje i usavršuje prirodno zajedništvo osoba, dakle osoba koje su povezane prirodnim vezama krvi i tijela. Kršćanska obitelj, dakako, izrasta iz prirodne obitelji, no ona se najprije hrani ne iz krvi i mesa, rođanstvom, već Kristovom milošću. Kršćanska obitelj rađa se od Krista, a ne u rodilištu, ona od Krista prima milost brata i sestre, milost sinovstva, milost dostojanstva djece Božje. Ta milost bratstva je nutarnja snaga koja kršćansku obitelj usavršava

do mjere uzrasta punine zajedništva među osobama samoga Presvetoga Trojstva. Sakramentalni život kršćanske obitelji omogućava da ona ostaje trajno povezana s Kristom, da zajedno s Kristom bude povezana s Crkvom. Stoga nije čudo da se kršćanska obitelj očituje tako da ju od davnina nazivamo kućnom Crkvom. Upravo je kršćanska obitelj očitovanje i ostvarenje crkvenoga zajedništva: kršćanska obitelj kao Crkva u malom, kao osnovna stanica Crkve, a po naravi i društva, od kojih je sazdan zajedništvo Crkve i zajedništvo ljudi. Ona je prema Drugom vatikanskom koncilu škola potpunije čovječnosti, aludira se na pojam obilja, a pojmom obilja pojašnjava se milosno Božje djelovanje u nama. Bog ne daje manje ili više, nego uvijek daje u obilju. Potpunija čovječnost uči se u kršćanskoj obitelji u zajedništvu kršćanske obitelji u kojoj djeluju bogatije, ne bogate, veze duha, ljubavi, služenja, brižnosti, odricanja i žrtve.

Kada se zagledamo danas u stanje naravne obitelji, onda nema nikakve sumnje u njezin opstanak i blagostanje o ovim dobrima koje smo pobrojali. Kako bi mogla obitelj opstati bez duhovne veze među svojim članovima, bez ljubavi, roditeljske prema djeci i dječje prema roditeljima i prema drugim članovima obitelji, služenja, brižnosti, odricanja i žrtve? No čak i ako zatvorimo oči pred stvarnošću, mi nismo time slijepi, samo smo zatvorili oči i uvidamo danas da je naravna obitelj u krizi, a budući da je naravna obitelj temelj kršćanske obitelji, onda nesumnjivo da postoji i kriza kršćanske obitelji. No, kršćanska obitelj kao škola potpunije čovječnosti, kao škola u kojoj se uče bogatije veze duha, ljubavi, služenja, odricanja, žrtve, brižnosti, uzajamne pomoći zahtijeva

predan i angažiran odgoj. Štoviše, odgojnu razmjenu, a odgojna razmjena je između roditelja i djece, iz čega proizlazi da je odgojna razmjena u kršćanskoj obitelji dvosmjerna: davanje i primanje je dvosmjerno. Svaki odgojitelj, tj. roditelj, ujedno je i odgojenik, a svaki odgojenik, tj. dijete ujedno je odgojitelj. Tako je to u kršćanskoj obitelji u kojoj su svi najprije djeca Božja, najprije su sestre i braća u Kristu. Svima je jedan zajednički Otac, Otac nebeski. To je ono što čini kršćansku obitelj da ona živi i raste iz onoga nadnaravnoga i nijedna se druga obitelj s njom ne može mjeriti jer ono što nju čini takvom, kršćanskom, nemjerljivo je - to je milost.

U školi potpunije čovječnosti u kojoj se uče bogatije veze, tj. u kršćanskoj obitelji, ljubav, poštovanje, povjerenje, poslušnost, požrtvornost djece prema svojim roditeljima, ali i roditelja prema svojoj djeci - čine nezamjenjiv doprinos izgradnji kršćanske obitelji. Sve ono što se može opisati kao ideal obitelji u kršćanskoj obitelji zapravo postaje svakodnevnica. I kršćanska obitelj je na putu, i ona ide prema cilju, prema svrsi, a tamo je punina, tamo je savršenstvo, tamo je punina života s Bogom, to zajedništvo života sa Bogom „visio beatifica“, već se sada po nadnaravnoj milosti, vjeri, nadi i ljubavi uprisutnjuje kao kršćanska obitelj.

Roditelji, dakako, ne smiju zagorčavati život svojoj djeci. Oni brigom, pažnjom i odgovornošću pružaju djeci prvi primjer, prvi su učitelji vjere - roditeljski autoritet nad djecom u kršćanskoj obitelji jest služenje. Krist koji je glava Crkve, i analogno tomu muž koji je glava žene, nije neki autoritet odozgo, ne vrši vlast odozgor, nego služi. Samoga sebe predaje - to je autoritet. Zato kriza

autoriteta u današnjem društvu, jednako i u Crkvi, jest kriza vjere. Mi mislimo da je autoritet vladati i zapovijedati drugima. Autoritet je služiti, raditi po cijeli dan. Mučiti se, znojiti se, imati krvave žuljeve, biti umoran, iscrpljen ne iz aktivizma, nego iz služenja. Autoritet roditelja u obitelji samo se može razumjeti u slici Krista, glave svoje Crkve, muža glave svoje žene, a to je predati sama sebe za nju i to u tijelu ovdje i sada.

Roditelji su djecu primili na dar i zato je potrebno da u kršćanskoj obitelji živi svijest o darovanosti života. Žena je mužu dar, muž je ženi dar. Ta svijest darovanosti, da nam je život darovan, da su nam djeca darovana, a ne da na njih imamo pravo. Škola čovječnosti, koja razvija, školuje bogatije veze među svojim članovima, suzbija sebičnost pojedinaca, suzbija razdore među članovima, uklanja napetosti. Da bi kršćanska obitelj nadvladala protivštine, sebičnosti, nasilje i razdor, oslanja se na sam svoj izvor, a to je sakramentalni život u kojem se djelotvorno sjedinjuje s Kristom, jer Krist jedini donosi mir. On je mir obitelji, On u svakom članu obitelji polaže riječ pomirenja. On daje milost međusobnog praštanja, razumijevanja. On je sveza savršenstva ljubavi bračnih drugova jer ta sveza savršenstva dolazi iz sakramenta ženidbe iz kojega izrasta kršćanska obitelj. Dakle, Kristovo bratstvo i sestinstvo, njegova milost, lijek je svakoj podijeljenosti, svakoj sebičnosti i svakom razdoru. Kršćanska obitelj je ostvarenje tog zajedništva među osobama. U tom zajedništvu zakon uzajamne i darovane ljubavi svladava zakon sebičnosti. Zakon slobode djece Božje svladava zakon obiteljskoga šovinizma i isključivosti. Zakon milosnog bratstva i sestinstva svladava zakon naravne nesloge,

netrpeljivosti među članovima obitelji pogotovo kada dođe do tužnih situacija, prvo brakorazvodnih parnica, drugo izvršenja posljednje volje.

Kršćanska obitelj na svoj je način iskonska slika života i zajedništva u Presvetom Trojstvu. Ona je nesumnjivo nositeljica nade jer upravo kršćanska nada tvori kršćansku obitelj. Kršćanska obitelj kao škola potpunije čovječnosti gdje je ono „punije“ upravo ono što je čini kršćanskom. Ta nadnaravna milost struji u njezinim članovima i stvara jedinstveno ozračje kršćanske obitelji. Ona je i, dakako, škola nade, nade koja ne postiđuje, nade u ostvarenje Božjih obećanja na svakom članu obitelji, tako je kršćanska obitelj jedinstvena nositeljica vječnog određenja svojih članova i to se vечно određenje uprisutnjuje i kroz sakramentalni i molitveni život, kroz svakodnevni život, rad, zalaganje, učenje, razgovor, zajednički obrok. Kršćanska obitelj ostaje naravna obitelj, ali ne živi više iz naravi nego živi od nadnaravi, ona se hrani hranom, ali se istodobno hrani i milošću Kristovom. Ona, dakako, ima potrebu vremenitih i materijalnih dobara, ali prije njih zna da su joj potrebna duhovna, nadnaravna dobra. Ona ostvaruje naravne ciljeve, rađa, odgaja, doprinosi razvoju vremenitoga društva, vremenite zajednice, naroda, ali zna da je svojom nadnaravi zapravo usmjerena na ostvarenje nadnaravnih ciljeva, Crkve, rasta Božjeg kraljevstva, rasta Božje obitelji. Svu svoju snagu i sve svoje naravno određenje ona začinja začinima nadnaravnog života i zajedništva, tj. Kristom samim.

Kršćanska je obitelj po svome poslanju i pozivu zalag budućnosti, ona je budući vijek među nama, sve buduće, ono eshatološko u kršćanskoj obitelji živi i djeluje već sada.

Stoga ne treba čuditi što se u Crkvi razni oblici crkvenoga zajedništva opisuju jezikom obiteljskoga zajedništva. U konačnici otajstvo živoga Boga, otajstvo utjelovljenja vječne riječi Očeve u Isusu Kristu pod kri-lom ponizne Djevice Marije iz Nazareta snagom Duha Svetoga kao i sveza Krista i Crkve zapravo se opisuju jezikom obiteljskog života, obiteljskoga zajedništva.

Teologija ne zna za pitanje što je bilo prije, ona zna samo za pitanje tko je koga stvorio. Stvoritelj stvara stvorenje i zato kada mi rabimo kategorije, jezik bračnog i obiteljskog života ne rabimo nešto kulturološko što učitavamo u svoje razumijevanje Boga, nego iz same objave Boga razumijevamo stvorenje, odnos žene i muškarca. Nisu žena i muškarac stvorili Boga na svoju sliku, nego je Bog stvorio čovjeka, ženu i muškarca na svoju sliku. To je objava. Stoga je posve razumljivo da je Crkva Božja obitelj. Ona je sastavljena od nepregledna mnoštva malih stanica, kućnih crkava, crkvice kršćanskih obitelji.

Nema Božje obitelji bez kršćanske obitelji koje ju sačinjavaju. Nema budućnosti Božje obitelji bez kršćanske obitelji. Zapravo, Božja obitelj je kršćanska obitelj. Kršćanska obitelj pojedinačno zasebno stoji kao osnovna stanica, kao kućna crkva, *ecclesia domestica*, *ecclesiola*, crkvice Božje obitelji, Božje crkve.

Znakovlje i jezik kojim mi opisujemo sam unutarbožanski život, Božji odnos prema nama ljudima, Božje sebezopćavanje nama, naš odnos prema Bogu - sav je preuzet iz bračnih i obiteljskih odnosa, iz bračnog i obiteljskog života. Prije će biti, a tvrdim da jest, da obiteljski život i bračni život, i odnosi u njima, svoj život i temelj imaju u Bogu, a ne obrnuto. Zato je obitelj tako

i toliko važna, štoviše ona je sveta ustanova, ona izrasta iz onoga što je sam Bog ustanovio ženidbu, brak, i uzdigao na sakrament ženidbe. To je sveta ustanova. Bog je naš otac i kao otac naša majka. Bog se utjelovio u svome sinu jedinorođencu. Bog nam se na licu Isusa iz Nazareta, sina jedinorođenca, objavljuje kao dobar i milosrdan Otac. Sina nas u svome predanju i pashalnom otajstvu čini dionicima svog otajstva i svog života s Bogom Ocem. Mi smo dakle sinovi i kćeri Božji, u Sinu upravo Božja djeca. Ovo su samo neke natuknice koje potvrđuju obiteljsko stanje našega otkupljenja, našega zajedništva života s Bogom.

Ne treba se onda čuditi da redovničke zajednice traže od sebe da budu poput obiteljskih zajednica pa se može reći da su redovničke zajednice velike, veće ili manje obitelji koje se nazivaju milosrdnice, kćeri Božje ljubavi, franjevci, jer smo vidjeli da sve ono što čini kršćansku obitelj čini i redovničku zajednicu. Redovničku zajednicu čine njezina pravila, duhovnost utemeljitelja, ali milost Kristova čini da redovnička zajednica bude obiteljska zajednica. Redovničke se zajednice o tome trebaju više same zapitati nego da ih netko izvana propitkuje. Zasigurno je tema o obitelji i obiteljskom zajedništvu u smislu kršćanske obitelji u okvirima redovničke zajednice draga tema kojom se bavite.

Ideal redovništva nije ostvarenje individualizma, sebičnosti, isključivosti, autoriteta, nego upravo suprotno: zajedništvo života, međusobno darivanje i primanje, uzajamna pomoć i ljubav sestara i braće u redovničkim zajednicama zagledanih u jednoga Oca nebeskoga i to kroz Onoga kojega nam je Bog darovao za oca, a to je Sin u kojemu smo kćeri i sinovi Božji.

Ako je kršćanska obitelj nade i osvjedočiteljica budućnosti u svijetu, onda ne može drukčije biti s redovničkom zajednicom jer i ona živi i ostvaruje eshatološku puninu, štoviše ona je jedinstveni eshatološki znak među nama, ona je krimen da se može usred svijeta posve posvetiti, posve ugađati, i posve usredotočiti samo na jedno, a to je kraljevstvo Božje koje već djeluje među nama. Ako se redovnička zajednica bavi sobom radi sebe, radi pukog opstanka, onda se ne treba čuditi ako redovništvo prestaje biti taj znak, svjedočanstvo nade, nego onda sve nužno pretvara u strategiju preživljavanja. Dakako, imamo na umu krizu koja nas razdire, muči, koja je sveprisutna, koja je sve zahvatila. No, krizu ne shvaćamo u negativnom pesimističkom smislu, već u smislu nade, u smislu budućnosti. „Ako pšenično zrno pavši na zemlju ne umre, ostaje samo, ako li umre, donosi obilat rod.“ (Iv 12, 24) Ono što izumire, mora umrijeti, ali je iz toga umiranja ono prebačeno u nadnaravno - rađa se nešto novo.

Narav je *natura*, natura je *nascitura* - ono što se stalno rađa pa se ne treba bojati da ćemo krizom trebati **štošta ostaviti za sobom**, koješta zamijeniti, promijeniti, u Crkvi kažu reformirati, obnoviti, nego se valja bojati samo onoga da ne znamo što ćemo sa sobom. Sumnjam da redovničke zajednice ne znaju što će sa sobom jer su redovničke zajednice znak i svjedočanstvo Božje prisutnosti u Kristu u snazi Duha Svetoga među nama u Crkvi. Stoga i obiteljska i redovnička zajednica znak su i zalog nade i budućnosti. VIJESTI